

Länsstyrelsen
Örebro län

Sandra Thunander
Direkt: 019-193829
sandra.thunander@tlst.se
Fax:

2007-10-02

Dnr: 5114-15629-2007

Skötselplan för naturreservatet Grönbo

Skötselplanen upprättad 2007 Sandra Thunander. Fastställd av
Länsstyrelsen genom beslut av enhetschef Magnus Eklund 2007-10-02

Foto: Sandra Thunander, 2007

1. Syfte

Syftet med reservatet ska vara att i väsentligen orört skick bevara ett representativt mellansvenskt barrskogsområde som referensområde inom programmet för övervakning av miljökvalitet, PKM. Området är forskningsområde för Grimsö forskningsstation.

2. Områdes beskrivning

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Naturreseptatet Grönbo
RegDos-id	2000228
Skyddsform	Naturreseptat, Natura 2000 område
Beslutsdatum	1992-11-20
Län	Örebro
Kommun	Lindesberg
Socken	Fellingsbro
Markägare	Staten genom Naturvårdsverket
Fastighet	Grönbo 1:7
Förvaltare	Grimsö forskningsstation
Areal	489,6 ha varav 11 ha vatten
Läge	13 ost om Lindesberg, i västra delen av Grönbo kronopark
Ekonomiskt kartbald	115 25
Prioriterade bevarandevärden	Ett mosaiklandskap med naturskog och mossar
Markslag	Skogsmark, mosse
Naturgeografisk region	Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen
Naturtyper	Barrskog, mosse
Natura 2000 beteckning och namn	SE0240032
Naturtyper anmält enligt Natura 2000	9010-Västlig taiga, 91D0-Skogsbevuxen myr

2.2 Naturförhållanden

Reservatet är den del av det större område om 13 000 ha inom Grönbo kronpark som används som forskningsområde vid Grimsö forskningsstation.

Reservatets sammanlagda yta utgörs av 489,6 ha land. Sverkestaån som bildar områdets västra gräns samt en mindre del av området norr om Hålldammen har i Länsstyrelsens naturvårdsprogram betecknats vara av mycket högt naturvärde (klass II).

Reservatet är beläget i ett flackt barrskogsbevuxet moränlandskap. Berggrunden utgörs av urberg, huvudsakligen granit. Området domineras av barrblandskog av gran och tall med inslag av löv, främst björk. Det finns stora delar myrmark i reservatet. Berg i dagen förekommer fläckvis och marken är relativt storblockig och på sina ställen svårframkomlig. Det finns rikligt med hållmarkspartier. Inom området finns sjön Ämten och i sydväst ligger en damm, Hålldammen. I öster gränsar området till sjön Gröningen och i väster till Sverkestaån. Det rinner sex bäckar i området med utlopp från Norrsjön, Gålsjön, Gröningen och Ämten.

Markflorans och skogens sammansättning är en övergångsform mellan det sydliga och nordliga barrskogsområdet. Väster om Ämten finns en stor andel äldre 150-årig skog med ett frodigt fältskikt medan området öster om Ämten består av ett fattigare markskikt, brandstubbar och ett stort inslag av vårtbjörk och glasbjörk. Det kan förklaras med att detta område härjades av en skogsbrand år 1914. I reservatet finns mossarna Kolarmossen, Torshällsmossen och norra Gröningsmossen. Mossarna är tallmossar av starr-vitmosstyp och bär spår av dikningar från 1920 och 30-talen. Vid Hålldammen är det öppet, det växer bl. a. björk, al, gran, ängsvädd, hässlebrodd och ljung. Marken, i reservatet, vid Sverkestaån är till stor del gräsbevuxen och det växer björk, al och inslag av gran. Det går en bilväg, Hålldamsvägen, genom reservatet. Bilvägen kantas av arter som säl, al, fyrkantig johannesört, örnbräken, ängsklocka, ängsvädd, prästkrage och hässlebrodd. I öster, intill sjön Gröningen finns några stenrösen som tyder på tidigare uppodlad mark. Där växer också en stor ask.

Områdets höga naturvärden består av den naturskogsartade skogen och den mosaik som skogen utgör tillsammans med mossarna.

Vegetationen uppvisar inga speciella särdrag och här finns en typisk däggdjursfauna för det mellansvenska barrskogsområdet.

Naturreservatet är klassat som Natura 2000 område.

2.3 Historisk markanvändning

Historiskt har skogsbruket inom denna del av skogsbruket varit inriktat på virkeproduktion för att producera bränsle åt de många järnbruken. Järnbrukens epok inleddes på 1600-talet och på 1800-talet bedrevs ett omfattande hyggesbruk inom området. Sedan 1900-talets början, då området inköptes av staten och kronoparken Grönbo bildades, har domänverket skött skogsbruket. 1987 överfördes en del av kronoparken till naturvårdsfonden för att avsättas som reservat.

Skogsbränder har ett flertal gånger härjat inom området, senast 1914 då ett 3000 ha stort område ska ha bränts av. Branden gick norrut genom reservatet och hejdades i västlig riktning av sjön Ämten. Området mellan sjön och Sverkestaån upp till Hålldammen undgick därmed branden. Skogen inom detta område är ca 150 år och inga omfattande ingrepp har gjorts sedan en gallring 1959.

Kolning bedrevs intensivt inom området på 1920- och 30-talen. Rester efter kolbottnar finns i reservatet.

Under 1920-talet inleddes en omfattande dikningsverksamhet för att höja skogsproduktionen. Dikningar utfördes manuellt och borrhningar av trädkärnor har visat att de oftast var föga effektiva. Sverkestaån användes fram till 1934 som allmän flottled och är idag ett omtyckt mål för fritidsfiskare. Under andra världskriget höggs gengasvirke i området. Gallringsvirket gick till massaindustrin.

På häradskartan kan man se att områdets nordvästra del kantades av ängsmark. Den ekonomiska kartan visar på åker norr om Hålldammen samt i reservatets sydvästra del strax intill Sjöfallet och sjön Gröningen. Här finns idag stenrösen som vittnar om detta.

2.3 Bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Till reservatets bevarandevärden hör ett mosaiklandskap med naturskog och mossar.

1992 observerades en population av Frejas pärlemofjäril (*Clossiana freija*) vid Torrhällsmossen. Det är en nordlig art som har sin sydligaste förekomst

vid myrarna i området. Norr om Hålldammen finns en lokal där Kung Karl spira observerats, en i södra Sverige sällsynt växt bunden till fuktängar. Senare år har denna art ej påträffats. Reservatet hyser en rik fågelfauna varav arter som ingår i fågeldirektivet är järpe, tjäder, spillkråka, tretåig hackspett, mindre hackspett och orre. Andra typiska arter som påträffats är stjärtmes, pärluggla, större korsnäbb, svartmes, tofsmes, talltita. Grimsö forskningsstation har under flera år inventerat järpe. Resultatet visar på en nedgång sedan 1990-talet.

2.4 Allmän målsättning

Målsättningen med vården och förvaltningen är att låta området utvecklas fritt mot en naturskog.

2.5 Källor

Eliasson, C. 1992. *Riksintressanta fjärilar*. Lindesbergs kommun.

Jäderberg, L. 2007. Information om Grönbo. Muntligen. Grimsö forskningsstation.

Jansson, G. 2007. Information om faunan i Grönbo. Muntligen. Grimsö forskningsstation.

Länsstyrelsen i Örebro län, 1992. *Skötselplan för naturreservatet Grönbo*.

Länsstyrelsen i Örebro län, 2005. *Bevarandeplan för SE0240032 Grönbo*.

Länsstyrelsen i Örebro län, 1998. Våtmarker i Örebro län, norra delen. Publ nr 1998:9.

Naturvårdsverket, 2005. *Bildande och förvaltning av naturreservat*. Handbok.

Naturvårdsverket, 2003. *Natura 2000 Art- och naturtypsvisa vägledning*.

3. Skötselområde med mål och åtgärder

Reservatet är indelat i 2 skötselområden, med utgångspunkt från den skötsel som ska genomföras:

1. Skogen
2. Friluftsliv

3.1 Skötselområde 1: Skogen

Beskrivning

Området utgörs av en barrblandskog med gran och tall med inslag av björk. Flera tallmossar finns i området samt rikligt med hållmarkspartier. Öster om sjön Ämten är markskiktet mycket sparsamt som följd av tidigare brand. Lövvuppslaget av glas- och vårtbjörk är här stort. Väster om Ämten finns en stor andel äldre 150-årig skog med ett frodigt fältskikt. Även här domineras skogen av gran och tall.

Mål

En naturskog med ett stort inslag av myrar. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar, t.ex. stormfällningar, insektsangrepp och brand. Skogsekosystemets naturliga funktioner och processer ska upprätthållas. En viktig förutsättning är en kontinuitet av träd där det skapas en naturlig åldersdifferentiering och art sammansättning.

Mängden död ved och gammal skog ska bevaras och förstärkas genom fri utveckling. Det ska finnas grenar, torrträd, lågor mm i olika nedbrytningsstadier, samt gamla och grova träd. I området med brandhistorik, öster om Ämten, kan bränd ved vara en förutsättning för många typiska arter, framför allt vedlevande insekter.

I mossarna ska det finnas förekomst av substrat för mossor och kärlväxter. Det kan vara lågor, högstubbar och gamla träd av olika trädslag, främst av tall, och skiftande nedbrytningsgrad. Hydrologin och hydrokemin ska vara opåverkad.

Fågelarterna järpe, tjäder, spillkråka, tretåig hackspett, mindre hackspett, orre, stjärtmes, pärluggla, större korsnäbb, svartmes, tofsmes och talltita ska förekomma i området.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen barrskog är 343,5 ha.
- Mängden död ved är minst 20m³/ha.

Skötselåtgärder

- Området ska utvecklas fritt och inga åtgärder finns planerade.

3.2 Skötselområde 2: Friluftsliv

Beskrivning

Det går en bilväg, Hålldamsvägen, i reservatets västra del. Vid Hålldamsvägen finns en p-plats med plats för ca 8 bilar, en toalett och informationstavla. Från p-platsen löper en stig till Sverkestaån. Längs Sverkestaån finns 2 eldplatser samt bord med tillhörande bänkar. I söder finns ännu en p-plats med plats för ca 4 bilar samt en informationstavla. Det löper ett antal omarkerade stigar i reservatet. Informationstavlor finns även på de platser där stigar löper in i reservatet.

Mål

Besökare ska få information om reservatets syfte och naturvärden. Friluftsanordningarna är i gott skick.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarademål är uppnådda:

- Det finns informationstavlor med beskrivning av reservatet och gällande föreskrifter för allmänheten.
- Det finns p-platser.

Skötselåtgärder

- Informationstavlorna revideras.
- Installering av bro över diket 100 m väster om Kolarmossen.

4. Övrigt

Ett nytt syfte bör tas fram då reservatet inte längre är ett referensområde för PMK. Även regleringen av jakt och fiske bör ses över. År 2007 har rapporter inkommit till Grimsö forskningsstation om att bäverstammen i området försvårat framkomligheten för allmänheten pga. mycket fällda träd, detta särskilt längs till Sverkestaån.

Eventuellt kan det vara aktuellt med ny brand i området med brandhistorik.

4.1 Förvaltning och tillsyn

Reservatet förvaltas av Grimsö forskningsstation. Förvaltaren utövar skötselåtgärder över reservatet. Länsstyrelsen utövar tillsyn.

4.2 Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

4.3 Jakt och fiske

Jakt och djurfångst får endast ske för forskningsändamål inom PMK. Om etablering av bäver sker på ett sådant sätt, inom reservatet, att PMK:s verksamhet hotas, får nödvändiga åtgärder vidtagas efter dispens från Länsstyrelsen. Fiske är tillåtet i Sverkestaån och Gålsjön och får bedrivas utan särskilt tillstånd från landområde tillhörande reservatet. Fiske är i reservatets övriga vatten förbjudet.

5. Uppföljning

5.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av genomförda skötselåtgärder. Uppföljningen görs snarast möjligt efter att skötselåtgärden har genomförts. Den som anlitas för att genomföra åtgärderna ansvarar för dokumentationen av vilka åtgärder som utförs och när de utförs.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Ett program för uppföljning av reservatets bevarandemål ska utarbetas av Länsstyrelsen.

2007-10-02

Dnr: 5114-15629-2007

Länsstyrelsen
Örebro län

6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärder	När	Prioritet	Finansiering
Revidering av informationstavlor	Senast 2015	1	Reservatsanslag
Nytt syfte	Senast 2010	1	Reservatsanslag
Installering av bro	Senast 2009	2	Reservatsanslag/ Grimsö forskningsstation

Karta till skötselplan för naturreservatet GRÖNBO, Lindesbergs kommun

Skötselområde 1: Skogen

- Eldplats
- Information
- Parkering
- Rastplats med bord
- Torrdass
- Reservatsgräns

Bilaga 1.

Föreskrifter enligt beslut 1992-11-20

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar ska förbud gälla att

1. spränga, schakta, gräva, dika, trippa och fylla ut eller på annat sätt förändra områdets topografi
2. skada eller förstöra berghällar, tex genom eldning, borring, målning, inhuggning av inskription eller liknande åtgärd
3. uppföra ny byggnad eller ändra befintlig byggnad
4. anlägga brygga
5. uppföra mast, torn eller liknande anordning
6. anordna upplag
7. dra fram mark- eller luftledning
8. så eller plantera
9. avverka levande såväl som döda träd eller buskar, bortforsla eller upparbeta virke med undantag för stig ned till och områdena i direkt anslutning till fiskeplatserna vid Sverkestaån. Undantag gäller även för nödvändiga röjningar i direkt anslutning till kraftledning
10. använda kemiska bekämpningsmedel eller växtnärsmedel
11. införa för området främmande växter eller djur
12. kalka mark eller vatten

Därutöver är det förbjudet att utan Länstyrelsens tillstånd:

13. bedriva jakt eller fiske. Fiske i Sverkestaån och Gålsjön får dock utan särskilt tillstånd bedrivas från landområde tillhörande reservatet
14. smala in växter eller djur, med undantag för forskning inom PMK

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande åtgärder vidtas för att anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen

1. utmärkning av och upplysning om reservatet

2. underhåll av anläggningar för allmänhetens friluftsliv, nämligen parkeringsplatser och soptunnor i anslutning till Sverkestaån
3. åtgärder nödvändiga för att genomföra och upprätthålla ändamålet med reservatet, vilka närmare anges i fastställd skötselplan

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar ska förbud gälla att

1. göra upp eld med undantag för eldstäder vid fiskeplatserna
2. framföra motordrivet fordon, med undantag för vägen fram till Hålldammen. Gäller även genomkörning med skogsmaskin
3. arrangera idrottstävling, läger eller liknande
4. bryta levande eller döda kvistar eller grenar, bortföra ved, gräva upp eller plocka blommor eller insamla mossor eller lavar
5. tälta eller ställa upp husvagn med undantag för anvisade platsser längs Hålldammen
6. röra befintliga markeringar eller försöksanordningar

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen

1. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fastställd skötselplan
2. naturvårdsförvaltare är Grimsö forskningsstation
3. naturvårdsförvaltaren ska samråda med Länsstyrelsen i frågor som inte lösts i skötselplanen
4. utmärkning av reservatet ska ske i enlighet med naturvårdsverkets anvisningar

Bilaga 2. Artlista för naturreservatet Grönbo

Artlista		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Källa
Kärlväxter		
<i>Pinus sylvestris</i>	tall	Sandra Thunander 2007
<i>Picea abies</i>	gran	Sandra Thunander 2007
<i>Betula verucosa</i>	vårtbjörk	Sandra Thunander 2007
<i>Betula pubescens</i>	glasbjörk	Sandra Thunander 2007
<i>Alnus glutinosa</i>	klibbal	Sandra Thunander 2007
<i>Salix caprea</i>	sälg	Sandra Thunander 2007
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	lingon	Sandra Thunander 2007
<i>Calluna vulgaris</i>	ljung	Sandra Thunander 2007
<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbär	Sandra Thunander 2007
<i>Pteridium aquilinum</i>	örnbräken	Sandra Thunander 2007
<i>Rhododendron tomentosum</i>	skvattram	Sandra Thunander 2007
<i>Hypericum maculatum</i>	fyrkantig johannesört	Sandra Thunander 2007
<i>Knautia arvensis</i>	åkervädd	Sandra Thunander 2007
<i>Leucantheum vulgare</i>	prästkrage	Sandra Thunander 2007
<i>Campanula patula</i>	ängsklocka	Sandra Thunander 2007
<i>Milium effusum</i>	hässlebrodd	Sandra Thunander 2007
<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>	kung karl spira	Skötselplan 1992
Insekter		
<i>Clossiana freija</i>	pärlemofjäril	Eliasson 1992
Däggdjur		
<i>Castor fiber</i>	bäver	Sandra Thunander 2007
Mossor		
<i>Sphagnum-</i>	vitmossa	Sandra Thunander 2007
Fåglar		

Länsstyrelsen
Örebro län

2007-10-02

Dnr: 5114-15629-2007

<i>Bonasia bonasia</i>	järpe	Gunnar Jansson 2006
<i>Tetrao urogallus</i>	tjäder	Sören Svensson 1995
<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka	Sören Svensson 1995
<i>Picoides tridactylus</i>	tretåig hackspett	Gunnar Jansson
<i>Dendrocopus minor</i>	mindre hackspett	Gunnar Jansson
<i>Aegithalos caudatus</i>	stjärtmes	Gunnar Jansson
<i>Loxia curvirostra</i>	större korsnäbb	Sören Svensson 1995
<i>Parus ater</i>	svartmes	Sören Svensson 1995
<i>Parus cristatus</i>	tofsmes	Sören Svensson 1995
<i>Parus montanus</i>	talltita	Sören Svensson 1995